

Državno natjecanje iz povijesti
Školska godina 2023./2024.
6. skupina: IV. razred srednje škole
18. travnja 2024.

Državno natjecanje iz povijesti
18. travnja 2024.
četvrti (IV.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	71
--	----

Upute natjecateljima

1. **Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2023./2024.
9. **Koristi se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja, ispit predaj članu Državnoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„Vožnja kroz Checkpoint Charlie bila je poput prelaska iz scene filma u boji u scenu crno-bijelog filma. Nebo je bilo sivo. Zgrade su bile sive. Odjeća na ljudima bila je siva. Ljudi su bili sivi. (...) Nas četverica koji smo se družili tijekom ovog posjeta (jedan visok, jedan nizak [ja], jedan debeo, jedan prosječan) hodali smo ulicama i razgovarali o tome kako je to biti vojnik istočnonjemačke ili sovjetske vojske, a onda najednom (kunem se, bilo je baš tako), kada smo skrenuli iza jednog ugla, gotovo smo se sudarili s četvoricom sovjetskih vojnika u odorama. I tu je jedan bio visok, jedan nizak, jedan debeo i jedan prosječan. I oni su šetali i razgovarali, baš kao i mi (...).“

1.1. O kojemu djelu grada izvor govori „nebo je bilo sivo, zgrade su bile sive i ljudi su bili sivi“?

	1
--	---

1.2. O kakvoj se vrsti izvora radi, primarnoj ili sekundarnoj? Argumentiraj svoj odgovor.

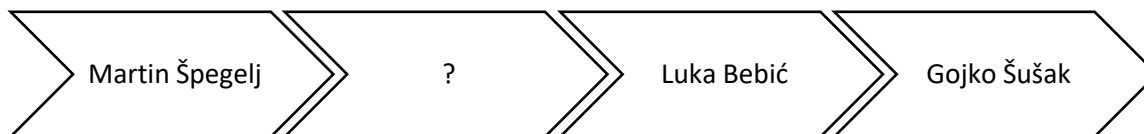
	2
--	---

2. Poredaj kronološki brojevima od 1 do 4 navedene događaje iz Domovinskoga rata.

- _____ stradavanje 12 hrvatskih policajaca u Borovu Selu pokraj Vukovara
- _____ sukob hrvatske policije i srpskih pobunjenika na području Plitvičkih jezera
- _____ održavanje prve smotre postrojba Zbora narodne garde
- _____ održavanje referenduma za hrvatsku neovisnost

	1
--	---

3. Lenta prikazuje podatke koji se odnose na djelovanje ministara obrane Republike Hrvatske. Koji od četiriju predloženih navoda odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena? Zaokruži točan odgovor.

- A. Josip Boljkovac
- B. Ivan Jarnjak
- C. Šime Đodan
- D. Ivan Vekić

	1
--	---

4. Poveži političare i događaje povezane s njihovim djelovanjem.

Alexander Dubček	_____	A. prvi glavni tajnik Ujedinjenih naroda
Trygve Lie	_____	B. provodio <i>istočnu politiku</i>
Jaser Arafat	_____	C. provodio reforme u duhu <i>socijalizma s ljudskim licem</i>
Willy Brandt	_____	D. osnivač Palestinske oslobodilačke organizacije
		E. kancelar Njemačke Demokratske Republike

	4
--	---

5. Pozorno pogledaj priložene povijesne izvore o Jugoslavensko-sovjetskim odnosima, a zatim odgovori na pitanja.

I. Fotografija nastala tijekom manifestacije Jugoslavensko-sovjetskoga jedinstva na ulicama Beograda 1945.

II. Karikatura likovnoga kolektiva Kukryniksy „Zmijsko gnijezdo“ objavljena u sovjetskom satiričkom časopisu *Krokodil*, 20. rujna 1949.

teror

izdaja

špijunaža

diverzija

5.1. Što je bio uzrok promjene u Jugoslavensko-sovjetskim odnosima koje prikazuju priloženi povijesni izvori?

1

5.2. Koju poruku šalje autor karikature? Argumentiraj svoj odgovor na temelju karikature.

2

5.3. Navedi dvije promjene u vanjskoj politici Jugoslavije nastale kao posljedica II. povijesnog izvora.

	2
--	---

6. Pozorno pročitaj ulomak govora Vlade Gotovca održanoga 29. kolovoza 1991. u Zagrebu, a zatim odgovori na pitanja.

„(...) Kada bi generali imali obitelj, kada bi generali imali djecu, kada bi generali imali bližnje, onda nikada ne bi zasjeli u ovoj zgradi. Ali generali nemaju djecu, ja vas uvjeravam, jer onaj tko tuđu djecu ubija – nema djece! Jer onaj tko tuđe majke uciviljuje – nema majke! Jer onaj tko ruši tuđe domove – nema doma! I oni moraju znati da na ovoj zemlji za njih nema ni majki, ni djece, ni doma, umrijet će u pustoši svog mrtvog srca! Sramit će ih se njihova djeca, jer nisu im bili očevi. Sramit će ih se njihove žene jer su bili ubojice tuđe djece. Sramit će ih se njihove obitelji jer su uništavali tuđe obitelji. (...)“

6.1. S kojim je ciljem ili namjerom organiziran skup o kojemu svjedoči prikazani povijesni izvor?

	1
--	---

7. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„Zabrinuti ste zbog činjenice da smo oružjem pomagali Kubi, s ciljem ojačavanja njezinih obrambenih mogućnosti. [...] Vaše su rakete smještene u Britaniji i Italiji i usmjerene izravno na nas. Vaše su rakete smještene u Turskoj. Vi ste zabrinuti zbog Kube. Kažete da vas to brine zbog udaljenosti od samo 90 milja od američke obale, no Turska graniči s nama...“

7.1. Na koji se povijesni događaj odnosi navedeni povijesni izvori?

	1
--	---

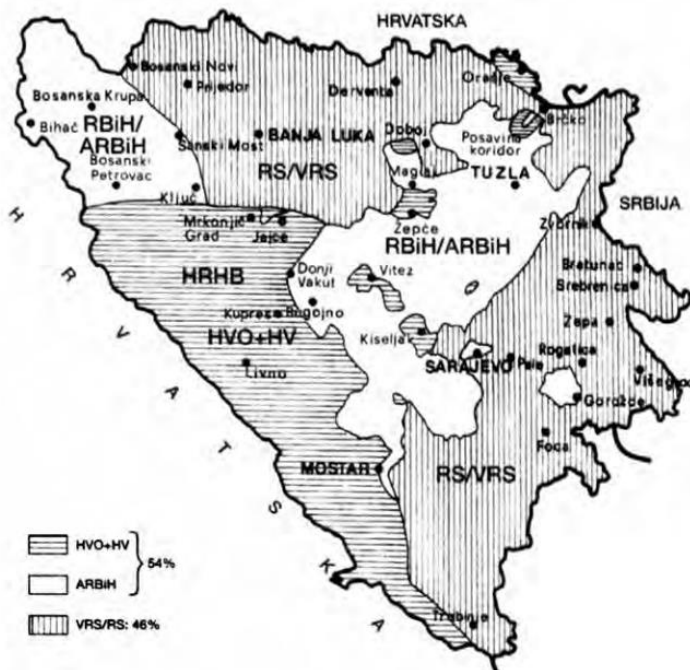
7.2. Čiju perspektivu prikazuje povijesni izvor? Navedi argument za svoj odgovor.

	2
--	---

8. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid te zaokruži točnu tvrdnju.

- A. Karta svjedoči o situaciji u Bosni i Hercegovini nakon vojnih operacija u listopadu 1995.
- B. Karta svjedoči o situaciji u Bosni i Hercegovini nakon vojne operacije „Maestral“ u rujnu 1995.
- C. Karta svjedoči o situaciji u Bosni i Hercegovini nakon vojne operacije „Cincar“ u studenome 1994.
- D. Karta svjedoči o situaciji u Bosni i Hercegovini nakon vojne operacije „Zima '94.“ u prosincu 1994.

1

9. Pozorno promotri podatke u tablici i odgovori na pitanje.

	srpske snage	HV	odnos snaga
Tenkovi	385-450	350	1,1 : 1
BVP	195-210	150	1,35 : 1
Zrakoplovi	20-25	7	3,18 : 1
Helikopteri	10-13	13	1 : 1
Motorna vozila	1100-1500	2500	1 : 1,9
Topništvo	515-570	200	2,5 : 1
PZO	295-340	200	1,55 : 1
Vojnika, dočasnika, časnika policajaca	37.000-50.000	127.000-200.000	1 : 2,5 – 1 : 5,4

O čemu svjedoči prikazana tablica?
Zaokruži točan odgovor.

- A. Svjedoči o odnosu srpskih snaga i Hrvatske vojske tijekom vojno – redarstvene operacije „Bljesak“
- B. Svjedoči o odnosu srpskih snaga i Hrvatske vojske tijekom vojno – redarstvene operacije „Gusar“
- C. Svjedoči o odnosu srpskih snaga i Hrvatske vojske tijekom vojno – redarstvene operacije „Oluja“

1

10. Pozorno pročitaj ulomke povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

I.

„Sada govore neki da sam ja protiv X . sjednice i protiv vas. Kažu da sam vas osudio na Brionima. To nije tačno. (...) Vi znate da sam ja Zagorac, iz Zagorja, a to je kolijevka Hrvatske. Ali kad bude trebalo, ja ću vam dati podršku. Meni su svi naši narodi i sve naše republike srcu prirasle.“

Josip Broz Tito, 2. svibnja 1970. u Zagrebu

II.

„E, sada, ima jedna druga stvar. Ja...ću sutra kazati da ja ne stojim iza vaše politike...ja vam moram otvoreno reći da sam dosta kritike izdržao...zbog onoga što sam ja vama dao podršku...ja mogu i na drugoj strani malo drugačije nastupiti. Što ja mogu sada?“

Josip Broz Tito, 1. prosinca 1971. u Karađorđevu

10.1. Kakvu politiku vodi Josip Broz Tito, a koja je dovela do promjene koju opisuju priloženi povijesni izvori.

	1
--	---

10.2. Navedi jednu kratkoročnu i jednu dugoročnu posljedicu događaja o kojemu svjedoče priloženi povijesni izvori.

	2
--	---

11. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„U Komletincima je narodu rečeno da tko 11. ne glasa 12.-og neka si kopa raku. Protuzakonitog postupka bilo je na mnogim mjestima. Tako je na jednom biralištu u Vinkovcima glasalo 60 stranaca i to na temelju potvrde kotarske oblasti iz Vinkovaca. Na istom biralištu – kao i na mnogim drugima – rupica na kutiji bez liste bila je preuska tako da kuglice nisu padale u kutiju već su ostajale gore na otvoru. Čulo se je kuda kuglica pada i partijci su slušali tko je bacao u praznu kutiju. Đukić Marinko navodi da su se oni u njegovu selu Sotinu dogovorili da neće ići na glasanje, međutim naveče u oči izbora došli su vojnici narodne obrane u selo i pucali. Pred njegovom kućom opaljeno je oko 200 metaka. Vojnici su vikali ispod prozora da tko ne glasa do podne, poslije podne će ga klati. Vikali su dalje prije podne ćemo glasati gumenim kuglicama, a poslije podne čeličnim.“

11.1. Navedi ime države u kojoj se dogodio prikazani događaj.

	1
--	---

11.2. Objasni značenje rečenice: „Vikali su dalje prije podne ćemo glasati gumenim kuglicama, a poslije podne čeličnim.“ u kontekstu vremena u kojemu je nastala.

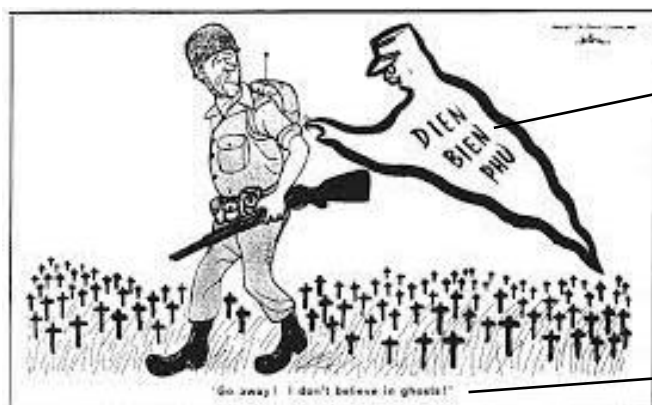

	1
--	---

12. Pozorno prouči karikaturu objavljenu u britanskim novinama *The Observer* 24. svibnja 1964., a zatim odgovori na pitanja.

Dien Bien Phu

„Odlazi! Ne vjerujem u duhove!“

*Dien Bien Phu tvrđava je u Indokini

12.1. Koji je događaj utjecao na nastanak ove karikature?

	1
--	---

12.2. Koga predstavlja duh prikazan na karikaturi? Navedi argument za svoj odgovor.

	2
--	---

12.3. Kakav je stav autora prema prikazanome događaju? Navedi argument za svoj odgovor.

	2
--	---

13. Pozorno prouči zapis Borisava Jovića iz sredine svibnja 1990. objavljen u knjizi *Poslednji dani SFRJ: Izvodi iz dnevnika*, a zatim odgovori na pitanja.

„Praktično smo ih razoružali. Formalno, ovo je uradio načelnik Generalštaba, ali faktički po našem nalogu. Slovenci i Hrvati su oštro reagovali, ali nemaju kud.“

13.1. Na koji se povijesni događaj odnosi priloženi povijesni izvor?

	1
--	---

13.2. Što je bio povod događaju o kojemu svjedoči priloženi povijesni izvor?

1

14. Pozorno pogledaj karikaturu objavljenu u sovjetskome satiričkom časopisu *Krokodil* u listopadu 1991., a zatim odgovori na pitanja.

Vidi, kakav prekrasan zalazak Sunca...

Komunistička partija Sovjetskoga Saveza

14.1. Što je bila neposredna politička posljedica događaja o kojemu svjedoči povijesni izvor?

1

14.2. Kako se zove politika koja je bila uzrok događaja o kojemu svjedoči povijesni izvor?

1

15. Pozorno prouči priložene povijesne izvore i odgovori na pitanja.

I.

„(...) sudionici sastanka koji je sazvala redakcija Letopisa Matice srpske na završetku ankete o srpskohrvatskom jeziku i pravopisu(...) donijeli su ove ZAKLJUČKE: 1. Narodni jezik Srba, Hrvata i Crnogoraca jedan je jezik.(...), s dva izgovora, ijekavskim i ekavskim.(...) 3. Oba pisma, latinica i ćirilica, ravnopravna su, zato treba nastojati da i Srbi i Hrvati podjednako nauče oba pisma, što će se postići u prvom redu školskom nastavom. 4. Oba izgovora, ekavski i ijekavski, također su u svemu ravnopravna.(...) 7. Zajednički jezik treba imati i zajednički pravopis. Izrada tog pravopisa danas je najbitnija kulturna i društvena potreba.(...)“

II.

„(...) Načelo nacionalnog suvereniteta i potpune ravnopravnosti obuhvaća i pravo svakoga od naših naroda da čuva sve atribute svoga nacionalnog postojanja i da maksimalno razvija ne samo svoju privrednu, nego i

kulturnu djelatnost. Među tim atributima odsudno važnu ulogu ima vlastito nacionalno ime jezika kojim se hrvatski narod služi, jer je neotuđivo pravo svakoga naroda da svoj jezik naziva vlastitim imenom (...). Poznato je u kojim su okolnostima u našoj zemlji oživjele tendencije etatizma, unitarizma, hegemonizma. U vezi s njima pojavila se i koncepcija o potrebi jedinstvenog „državnog jezika“, pri čemu je ta uloga u praksi bila namijenjena srpskom književnom jeziku zbog dominantnog utjecaja administrativnog središta naše državne zajednice. (...) putem upravnog aparata i sredstava javne i masovne komunikacije (...) zatim putem jezične prakse u JNA, saveznoj upravi, zakonodavstvu, diplomaciji i političkim organizacijama, faktično se i danas provodi nametanje „državnog jezika“, tako da se hrvatski književni jezik potiskuje i dovodi u neravnotežan položaj lokalnog narječja. (...)

15.1. Koja politička ideja stoji iza I. izvora, a koja iza II. izvora?

	2
--	---

15.2. Kako se zovu novine u kojima je objavljen II. izvor?

	1
--	---

16. Pozorno prouči karikaturu Fritza Behrendta „Lov je krenuo“ iz 1997., a zatim odgovori na pitanja.

16.1. Navedi imena i prezimena osoba prikazanih na karikaturi.

	2
--	---

16.2. Što je bio povod događaju o kojemu svjedoči prikazani povijesni izvor?

	1
--	---

16.3. Kako se zove institucija kojoj je „lovina“ trebala biti izručena?

	1
--	---

17. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„Sjećam se da sam se dana 17. 08. 1990. godine nalazio u mojoj kući u Benkovačkom Selu. Negdje oko 19 sati primijetio sam da se mještani Benkovačkog Sela okupljaju ispred stočnog sajmišta u Benkovačkom Selu te da su uznemireni (...) i tu sam čuo da se iz one mase viče: „Idemo pregraditi cestu prema Karinu jer iz pravca Obrovca dolaze specijalci. Još je bilo traktora koji su čekali na red da iskipaju kamenje na cestu. (...) Kad sam kamen iskipao, izašao sam sa traktorom van ceste u krš i u tom je trenutku jedno osobno vozilo naišlo iz pravca Benkovca i naletilo na kamenje koje je bilo postavljeno na cestu.“

17.1. O kojemu povijesnom događaju svjedoči priloženi povijesni izvor?

1

17.2. Čiju perspektivu prikazuje povijesni izvor? Navedi argument za svoj odgovor.

2

18. Pozorno promotri prikazane slikovne izvore i odgovori na pitanje.

I.

II.

18.1. Što je bio uzrok događaja o kojemu svjedoči II. izvor?

1

18.2. Kako se zove tijelo državne vlasti koje je omogućilo događaj o kojemu svjedoči II. izvor?

1

18.3. Navedi godinu događaja o kojemu svjedoče I. i II. izvor.

1

19. Pozorno prouči tekst objavljen u *Vjesniku* 6. IX. 1946., a zatim odgovori na pitanja.

„Svim našim narodima poznata je povezanost i aktivno sudjelovanje protunarodnog klera u fašističkim-terorističkim grupicama na teritoriju naše nove narodne države.(...) Krvava ruka najogavnijeg ustaškog zločinca Eriha Lisaka pruža se prema onom dijelu Kaptola i onim osobama katoličkog klera koje ga dočekuju srdačno, koje traže tu ruku, koje vole tog zločinca, (...). Kroz nesebične i herojske napore naših naroda, kroz jačanje naše nove države, rasla je sve više mržnja ovih protunarodnih elemenata, na ono što smo stvorili i što stvaramo. (...) Sa strane najodgovornijih i najviših naših državnika više puta je jasno i nedvoumno naglašen stav narodnih vlasti prema pitanju crkve i njenih odnosa s državom. Maršal Tito rekao je već 2. lipnja 1945. u razgovoru s delegacijom visokog katoličkog svećenstva: „Ja bih želio da katolička crkva u Hrvatskoj sada, kad imamo sve uslove tu, da ima više samostalnosti. To bih želio, to je osnovno pitanje koje bi mi željeli riješiti, (...).“Sve to znači da su naše narodne vlasti i naša nova država želili dobre odnose sa crkvom i da su joj u svakom pogledu izlazili u susret. Pokazalo se međutim, da je loše odnose stalno priželjkivao i stalno nad njima radio jedan dio protunarodnog klera.(...) Konkretnije predloženo, za taj rad najodgovorniji je nadbiskup Stepinac, do koga vode sve niti, do koga dolaze zločinci iz inozemstva, koji piše i daje publicirati zlonamjerne i lažne okružnice i pisma(...)“

19.1. O kojemu povijesnom događaju svjedoči priloženi povijesni izvor?

	1
--	---

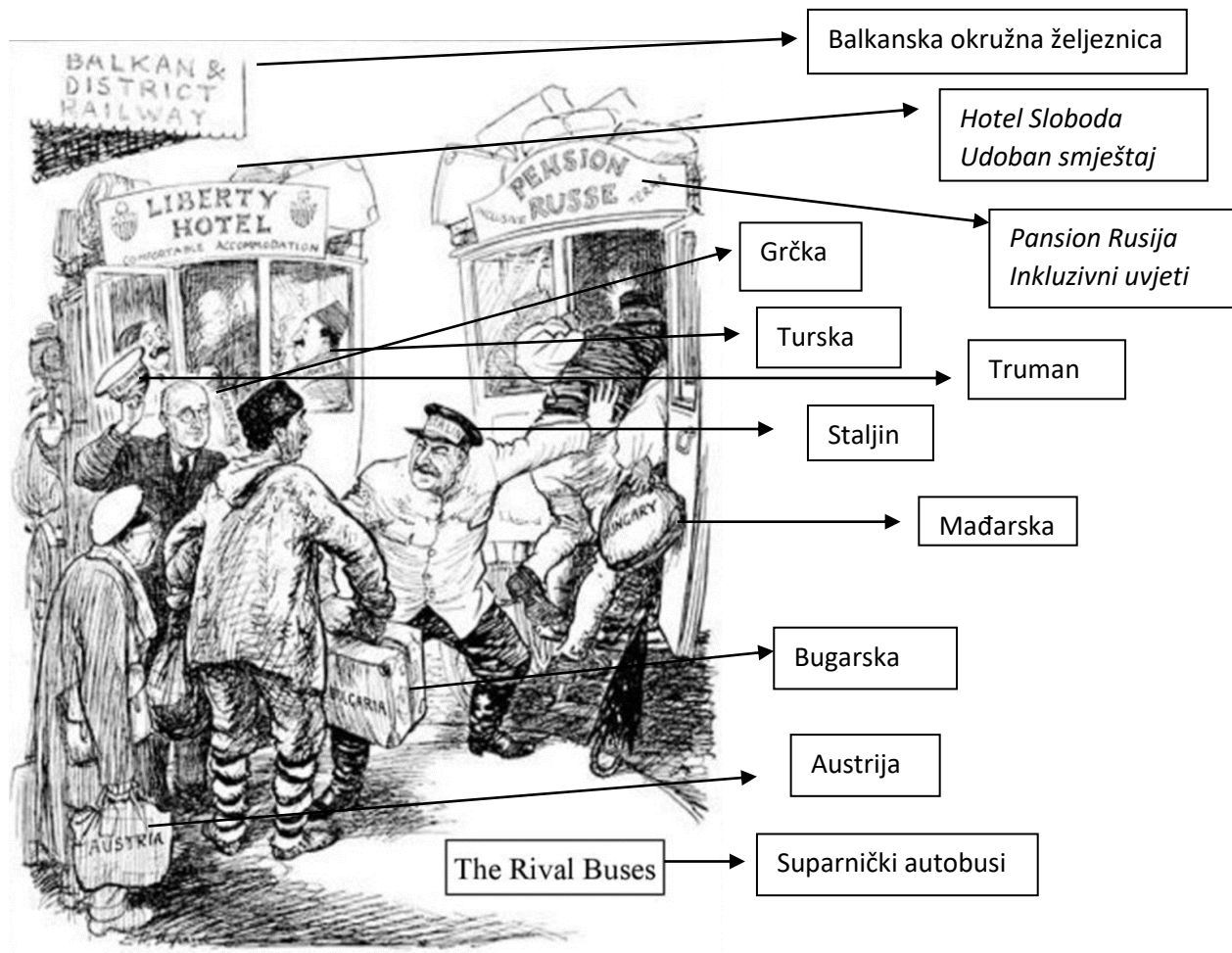
19.2. Koji je bio cilj teksta objavljenoga u *Vjesniku* 6. IX. 1946? Navedi argument kojim ćeš potkrijepiti svoj odgovor.

	2
--	---

19.3. Objasni značenje Titove rečenice: *„Ja bih želio da katolička crkva u Hrvatskoj sada, kad imamo sve uslove tu, da ima više samostalnosti. To bih želio, to je osnovno pitanje koje bi mi željeli riješiti, a sva ostala pitanja to su sekundarna pitanja, koja će se lako riješiti.“* u kontekstu vremena u kojemu je nastala.

	1
--	---

20. Pozorno prouči karikaturu Ernesta Shepada „*Suparnički autobusi*“ objavljenu u britanskome satiričnom časopis *Punch* 18. lipnja 1947., a zatim odgovori na pitanja.

20.1. O kojemu procesu nakon Drugoga svjetskog rata u politici svjedoči priložena karikatura?

	1
--	---

20.2. Argumentiraj svoj odgovor na temelju karikature.

	1
--	---

21. Pozorno pročitaj ulomak povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

„Zbog novonastale situacije izazvane otvorenom opštom agresijom Republike Hrvatske na Republiku Srpsku Krajinu i nakon prvih početnih uspeha u odbrani došlo je do ugrožavanja velikog dela teritorija Sjeverne Dalmacije i dela Like, zbog toga:

O D L U Č U J E M O

1. *Da se pristupi planskoj evakuaciji sveg za borbu nesposobnog stanovništva iz opština: Knin, Benkovac, Obrovac, Drniš i Gračac.*
2. *Evakuaciju sprovoditi planski prema pripremljenim planovima i pravcima koji izvode prema Kninu i dalje preko Otrića prema Srbu i Lapcu.*
3. *Za evakuaciju zatražiti pomoć od komande UNPROFOR-a sektor „Jug“ sa sjedištem u Kninu.”*

21.1. O kojoj je „novonastaloj situaciji“ riječ u navedenome povijesnom izvoru?

	1
--	---

21.2. Što je bio uzrok „novonastale situacije“?

	1
--	---

22. Pozorno prouči priloženi povijesni zemljovid Slobodnoga teritorija Trsta te zaokruži točnu tvrdnju.

- A. Slobodni teritorij Trsta nastao je Londonskim memorandumom o suglasnosti 1954.
- B. Slobodni teritorij Trsta nastao je Mirovnim ugovorom u Parizu 1947.
- C. Slobodni teritorij Trsta nastao je Osimskim sporazumom 1975.

	1
--	---

23. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid iz vremena Hladnoga rata i odgovori na pitanja.

23.1. Kojim je brojem označena država u kojoj je 1956. izbila pobuna protiv sovjetske vlasti?

	1
--	---

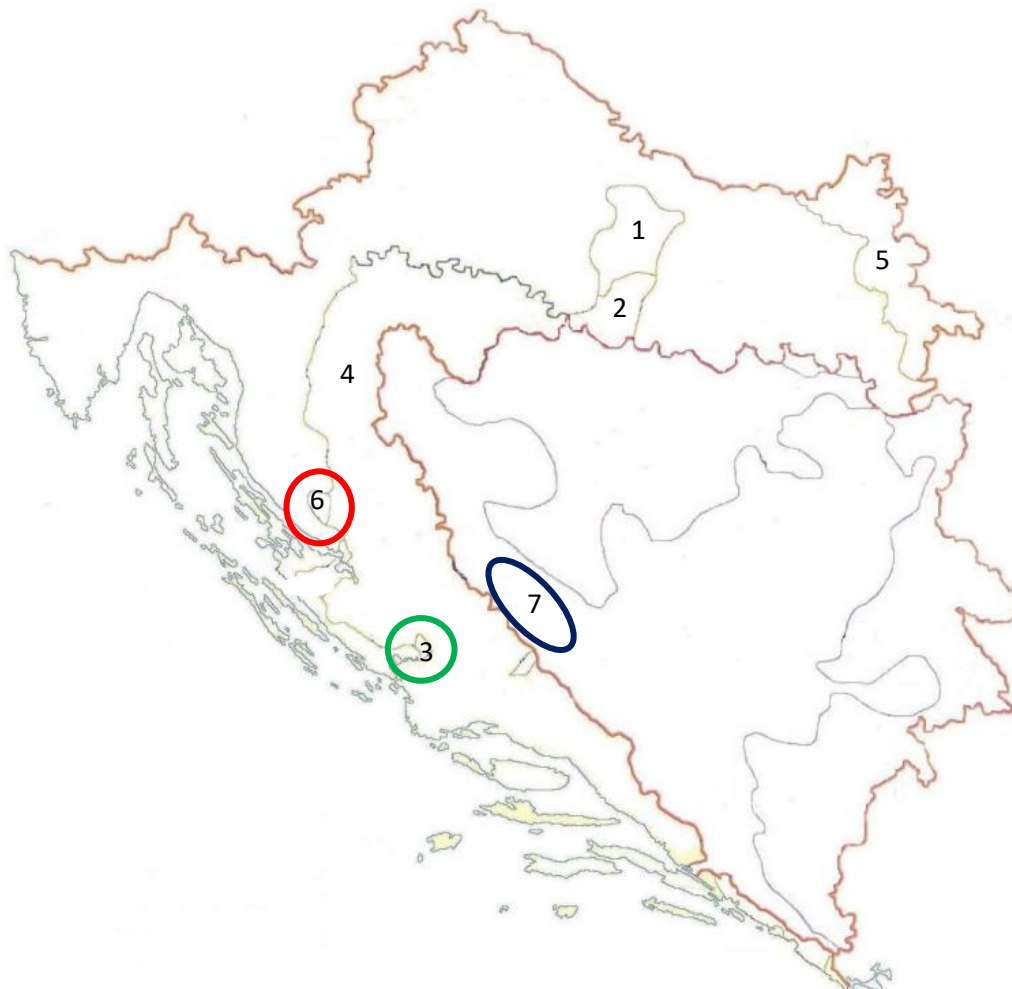
23.2. Kako se zove i kojim je brojem obilježena zemlja u kojoj je 1989. srušen režim Nicolaeja Ceaușesca?

	2
--	---

23.3. Kako se zove i kojim je brojem obilježena zemlja u kojoj je 1980. osnovan sindikat Solidarnost?

	2
--	---

24. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid i odgovori na pitanja povezana s Domovinskim ratom.

24.1. Kako se zove vojna operacija i kojim je brojem obilježeno područje koje su snage Hrvatske vojske oslobodile u rujnu 1993.?

	2
--	---

24.2. Kako se zove zajednička vojna operacija Hrvatske vojske i Hrvatskoga vijeća obrane vođena na prostoru označenome na povijesnome zemljovidu brojem 7?

	1
--	---

24.3. Kako se zove vojna operacija kojom je oslobođen prostor označen brojem 2 na povijesnome zemljovidu? Navedi datum i godinu kad je započela tražena vojna operacija.

	2
--	---

25. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid i odgovori na pitanja povezana s Domovinskim ratom.

25.1. Kako se zove i kojim je brojem obilježeno mjesto u kojemu su pobunjeni Srbi 18. studenoga 1991. izvršili pokolj 43 hrvatskih civila i 14 hrvatskih branitelja?

	2
--	---

25.2. Kojim je brojem označen Voćin, u kojemu je sredinom prosinca 1991. izvršen pokolj hrvatskih civila?

	1
--	---

25.3. Kako se zove i kojim je brojem obilježeno mjesto druge po veličini masovne grobnice civila ubijenih u listopadu 1991.?

	2
--	---